

Wit op zwart: wat jonge zwarte vrouwen denken van 'BLACK VENUS'

Toen dik veertig jaar geleden 'Black Venus' verscheen – het eerste van het in seks en geweld gemarineerde 'Gangreen'-tweeluik van Jef Geeraerts – waren de meningen van de heren critici nog verdeeld. Vandaag staan ze netjes op één lijn: 't is een onvervalste klassieker van de Nederlandse literatuur, geen hond die dat nog zal tegenspreken. 'Een zwarte diamant' noemde Erwin Mortier 'Black Venus' vorige week in Humo. Vanwege de duistere autobiografische ondertoon, natuurlijk: net als zijn verteller was Geeraerts assistent-gewest-beheerder in Belgisch Kongo, ongelukkig getrouwd en tuk op jagen (op buffels én vrouwen). Ook het nijldige oerwoudritme wordt tot op vandaag geprezen – terecht, want meer dan vier decennia na zijn verschijnen leest het boek nog steeds als een trein, die met een rotvaart door het hart der duisternis dendert.

Humo vroeg twee jonge Vlaamse vrouwen met Congolese roots om 'Black Venus' te lezen en peilde vervolgens naar hun reacties. Is Jef Geeraerts' verteller een seksist, een verdoken racist en een volbloed viezantist, of valt dat allemaal nogal mee? Valerie Thys kent u ongetwijfeld als presentatrice van de Lottotrekking; verder is ze nog weervrouw bij RTBF en baat ze een bed & breakfast uit in Berchem. Rina Rabau is voormalig raadslid en adjunct-woordvoerder van Vlaams minister van Onderwijs, Jeugd, Gelijke Kansen en Brussel Pascal Smet.

HUMO Dames: hoe bekend waren jullie met het werk van Jef Geeraerts?

Valerie Thys «Ik ben maar een neger' (Geeraerts' debuut uit 1962, red.) stond op onze boekenlijst in de humaniora, maar van mijn ouders mocht ik dat absoluut niet lezen. Vanwege die 'neger' in de titel, zeker? Enfin: uit mijn lessen antropologie heb ik onthouden dat er zoiets bestaat als 'het negroïde ras', dus voor mij is het niet alléén een scheldwoord. Maar voor mijn ou-

vooral whisky en cognac – en ook al kan ik mijn katers op één hand tellen, ik had blijkbaar toch genoeg inlevingsvermogen om er tijdens het lezen een beetje misselijk van te worden. Ik stond eerlijk gezegd niet te springen om aan 'Black Venus' te beginnen.»

DRIE PUNTJES

HUMO Is het jullie gelukt om het boek in één ruk uit te lezen? Het snedige ritme wordt nog altijd als een van de voornaamste kwaliteiten van het boek genoemd.

Thys «Min of meer. Als je twintig bent en een hele middag onderuit in je zetel kunt hangen, leest 'Black Venus' ongetwijfeld als een trein. Maar als er om de vijf seconden een jengeland kind aan je mouw komt trekken: dat is toch andere koek (*lacht*).

»Ik ben de elektronische zetproef van het boek beginnen te lezen op mijn computer, en het eerste wat me opviel was dat er amper leestekens instaan, en dat die hoofdstukken maar blijven duren. 'Dat moet een fout zijn,' dacht ik, 'hopelijk lezen ze dat nog eens na voor ze 't in druk geven.' Pas na een kwartiertje googelen had ik door dat het de bedoeling was (*lacht*). Maar ik was wel blij toen ik na tien pagina's dichtbedrukte tekst die eerste drie puntjes tegenkwam: alsof je eindelijk weer mag ademen. Maar hij weet hoe hij zijn lezers moet blijven boeien, dat klopt.»

Rabau «Het leest inderdaad heel vlot, maar het verhaal stak me nogal tegen. Als ik niet plechtig aan Humo had beloofd dat ik het boek helemaal zou uitlezen, dan had ik het niet gedaan. Ik had ook een heel ander verhaal verwacht: ik dacht dat het zou gaan over de relatie tussen een blanke koloniaal en een zwarte vrouw, maar het waren meerdere zwarte vrouwen – héél veel meer (*lacht*). 'Black Venus' gaat gewoon over een Vlaamse bonobo die in de voormalige kolonie Congo de klok rond zit te neuken en te zuipen. Het deed mij te veel denken aan 'Ik, Jan Cremer', een roman die ik ook maar voor de helft heb uitgelezen. Niet omdat ik preuts ben, hoor. Maar als het te ongelooftwaardig wordt, haak ik af.»

ders – mijn vader is van Congolese origine – was dat duidelijk anders. Al vermoed ik wel dat ze het een en ander van Geeraerts gelezen hebben, want 't zijn allebei nogal boekenwormen.

»Ik ben op het internet een en ander gaan opzoeken over Jef Geeraerts, en ik heb – tot mijn eigen verbazing – wel een paar raakvlakken ontdekt tussen zijn leven en dat van mijn vader. Om te beginnen komen ze allebei uit een bourgeois gezin. Nu ja: mijn vader is heel jong geadopteerd door een kinderloos echtpaar uit Vlaanderen dat in Congo koffieplantages beheerde. Heel lang is hij zelfs niet

in zijn geboorteland gebleven, want nog voor de onafhankelijkheid is mijn grootmoeder met hem teruggekeerd naar Vlaanderen. Hij heeft hier gestudeerd, en heel grappig: hij heeft net als Jef Geeraerts school gelopen op het Onze-Lieve-Vrouwecollege in Antwerpen.»

Rina Rabau «Ik had jaren geleden al 'Dood in Bourgondië' van Jef Geeraerts gelezen, maar dat smaakte helaas niet naar meer. Er werd ontzettend veel in gezopen –

Volgende week bij Humo: 'De Goede Moordenaar' uit de Gangreen-reeks van Jef Geeraerts voor maar € 3,90 extra.

Thys «Veel variatie zit er inderdaad niet in. Benen wijd en vervolgens weer dicht, de smaak even wegspoelen met veel drank en hup: op naar de volgende. Mij deed 'Black Venus' in het begin denken aan die erotische verhalen uit de Playboy. Ik heb op mijn achttiende één keer een Playboy gekocht: ik had ergens opgevangen dat er uitstekende interviews én schunnige foto's in stonden, en dat wilde ik weleens met mijn eigen ogen zien. Enfin: bij Geeraerts is het véél minder omfloerst, want hij noemt alle geslachtsdelen gewoon bij naam. 't Is ook straf op hoeveel verschillende manieren hij de daad beschrijft. Verder had ik nog nooit een boek gelezen waarin het woord 'clitoris' zo vaak voorkwam (lacht).»

Rabau «Ik vond zijn vrijscènes maar zo-zo. Geef mij dan maar die in 'De nullen' van Inan Akbas: even

humanist zijn – iets waarnaar hij toch streeft – zou hij nooit in zulke fatalistische termen over 'die negers' praten: 'Zo zijn ze nu eenmaal.' Om van zijn seksisme nog maar te zwijgen: 'Het enige waar een vrouw goed in is, is een kut zijn' heb ik ergens onderstreept. Komaan, zeg!»

Thys «Eigenlijk is 'Black Venus' een heel tragisch boek. De ik-figuur beleeft zijn hedonistische trip ten volle, maar tegelijk sterft hij beetje bij beetje: alles waarvan hij verder nog zou kunnen genieten – zijn vrouw en kinderen bijvoorbeeld – daar heeft hij een afkeer van. Zijn werk geeft 'm ook geen plezier. Hij is voortdurend op de vlucht: van Congo naar België en weer terug. Het enige dat 'm nog kan boeien is jagen en vrijen.

»Ik vond maar één ding jammer: dat we over die ene koloniaal met zijn enorme libido en zijn legertje minnaressen nagenoeg alles te we-

Valerie Thys: 'Bij mij moet je niet afkomen met die Afrikaanse mentaliteit van 'Als 't vandaag niet is, dan morgen wel'. Alles moet en zal vandaag geregeld zijn, punt (lacht).'

haal gaat over hém, dus de anderen moeten er maar zo'n beetje in rondzweven, maar toch.»

HUMO Geeraerts is voor de vijftig-

meer geïnteresseerd geraakt in de geschiedenis van mijn ouders en grootouders. Al moet ik geregeld opnieuw vragen aan mijn moeder van welke stam ik ook alweer ben, want ik kan het maar niet onthouden. Afrika lééft niet echt in mij. Oké: misschien dat ik een tikje wilder ben op de dansvloer dan de gemiddelde Vlaamse vrouw, maar bij mij moet je niet afkomen met die Afrikaanse mentaliteit van 'Als 't vandaag niet is, dan morgen wel': alles moet en zal vandaag geregeld zijn, punt (lacht).»

Rabau «Ik ben in Lubumbashi (Elisabethstad, red.) geboren, maar ik heb me toch altijd in de eerste plaats een Vlaams meisje gevoeld. Op mijn vierde zijn we naar België verhuisd, en ik ging hier net als iedereen naar school en naar de scouts, dus waarom zou ik anders geweest zijn? Tot ik geconfronteerd werd met vragen als 'Waar kom je juist vandaan?', of met opmerkingen als 'Ga maar terug naar waar je vandaan komt.' Dat zet je aan het denken, hé. Door dat soort ervaringen is mijn nieuwsgierigheid alsmat toegenomen. Maar mijn broers en zussen liggen er helemaal niet wakker van.»

HUMO Zijn jullie ooit nog teruggekeerd naar Congo?

Thys «Ik ben jaren geleden bij Sabena gaan werken met de hoop eens naar Afrika te kunnen vliegen, maar helaas zijn ze failliet gegaan voor het zover is gekomen. Ik ben later wel op vakantie geweest naar Afrika – Zuid-Afrika, Namibië, Marokko – en dat deed me wel iets. Maar die trips hebben me vooral geleerd dat je als halfbloed altijd tussen wal en schip valt: Afrikanen beschouwen je niet als één van hen, en hier in Vlaanderen wijzen ze je er toch ook vaak op dat er Afrikaans bloed door je aderen stroomt. Geen idee wat ze daar dan precies mee bedoelen, maar kom.»

Rabau «Ik ben nog niet teruggegaan naar Congo, neen, al begint het wel te kriebelen. Vooral omdat ik de afgelopen maanden zo vaak door journalisten ben gebeld met vragen over mijn Congolese roots: moest ik elke keer weer toegeven dat het land me héél erg in de ban houdt, maar dat ik sinds mijn prille jeugd geen voet meer op Congolese bodem heb gezet (lacht). Ik ben nu zwanger, maar binnenkort moet het er toch maar eens van komen.»

Kristoff Tilkin

'Ik had nog nooit een boek gelezen waarin het woord 'clitoris' zo vaak voorkwam'

expliciet, maar véél verfijnder en pittiger. In 'Black Venus' kruipt het hoofdpersonage van de ene vrouw in de andere en *that's it.*»

HUMO Genoeg geluld over seks. 'Black Venus' gaat ook over een man die zich afzet tegen het koloniale establishment.

Rabau «Dat klopt. Terwijl de meeste kolonials zo weinig mogelijk contact willen met de gewone Congolezen, is het hoofdpersonage in 'Gangreen' net trots op die relaties: met de mannen gaat hij jagen en pijnproken, en met hun vrouwen gaat hij naar bed. Maar tegelijkertijd vindt hij die Congolezen maar een primitief volkje en voelt hij zich prima in zijn rol van blanke heerser: 't is dus een combinatie van minachting en begrip.

»Ik las ergens dat Geeraerts zich afzette tegen het kleinburgerlijke nest waar hij-uit-voortkwam, maar dat is dan toch maar half gelukt: hij komt alleszins niet helemaal los van zijn verleden. Mocht hij een échte

ten komen, maar dat de andere personages niet meer zijn dan toevallige passanten. Ik weet ook wel dat het zijn bedoeling was – het ver-

DIART DE WAELE

Rina Rabau: 'Het hoofdpersonage is trots op zijn relaties met de Congolezen, maar tegelijk vindt hij ze maar een primitief volkje en voelt hij zich prima in zijn rol van blanke heerser: 't is een combinatie van minachting en begrip.'

ste verjaardag van de onafhankelijkheid van Congo terug naar 'zijn land' afgereisd. Hoe sterk is jullie band met Congo?

Rabau «Heel sterk, maar niet aléén vanwege die bloedband (haar vader is een Belg, haar moeder een Grieks-Congolese, red.). **Marc Reynebeau** of **Walter Zinzen** hebben nul komma nul Congolees bloed, maar ze zijn er toch ook mateloos door gefascineerd?»

Thys «Een blanke in Afrika kan een zwartere inborst hebben dan een neger in Vlaanderen. Ik ken Vlamingen die hier geboren en getogen zijn, maar die toch veel meer affiniteit met Congo hebben dan ikzelf.

»Bij ons thuis stonden van die ebbenhouten Afrikaanse beelden, en tijdens familiefeesten circuleerden er wel verhalen over Congo. Maar vraag mij niet hoe het zit met mijn Congolese familiebanden, want ik heb geen idéé. Pas de laatste jaren – doordat ik zelf kinderen heb, geloof ik – ben ik wat